

**Förslag till gemensam handlingsplan
mot våld i nära relationer – Skaraborgs
Kommuner**

**Samarbete, nätverksbyggande, metodutveckling och
kunskapsspridning.**

**Presentation av Skaraborgs Kommuners
metodutvecklingsarbete i samarbete med Utväg å
nov 2009- nov 2010**

**Förslag till gemensam handlingsplan
mot våld i nära relationer – Skaraborgs
Kommuner**

**Samarbete, nätverksbyggande, metodutveckling och
kunskapsspridning.**

**Presentation av Skaraborgs Kommuners
metodutvecklingsarbete i samarbete med Utväg å
nov 2009- nov 2010**

GEMENSAM HANDLINGSPLAN MOT VÅLD I NÄRA RELATIONER – SKARABORGS KOMMUNER

Innehållsförteckning

1. Mål	sid 2
2. Definition av våld i nära relationer	sid 2
3. Kommunens ansvar och aktuell lagstiftning	sid 3
4. Uppsökande och förebyggande arbete	sid 4
5. Handläggning och insatser	sid 5
6. Samverkan	sid 7
7. Säkerhet	sid 8
8. Kvalitetssäkring	sid 9

Arbetsgruppen och dess arbete

Arbetsgruppen som utarbetat förslag till gemensam handlingsplan mot våld i nära relationer för Skaraborgs 15 kommuner har bestått av:

Marie Nydenfeldt och Jenny Kron Vara Kommun, Anna Sandström-Hult Tidaholms Kommun, Britt-Marie Helldin Skara Kommun, Ann Wolmar och Monica Johansson Utväg.

Arbetet tog sin början i november 2009 med en gemensam uppstart för samtliga kommuners kontaktpersoner inom Utväg. Arbetsgruppen bildades och har under 2010 arbetat med inläsning av relevanta dokument, eget arbete, gemensamma träffar, mail och telefonkontakt. I maj 2010 skickades ett preliminärt förslag ut på remiss till Skaraborgs Kommuner med instruktioner att kontaktpersonen för Utväg tillsammans med sin chef skulle lämna synpunkter på förslaget. I september 2010 sammanställdes remissvaren och innehållet i förslaget förfinades.

Vägledande dokument för arbetet har varit gällande lagstiftning, regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (Skr 2007/08:39) och den nationella tillsynsrapporten från socialstyrelsen. I det lokala perspektivet har det varit viktigt att inlemma Utvägs styrdokument ”*Överrenskommelse om Utvägs myndighetssamverkan*” som tecknats mellan kommunerna och de övriga samverkande myndigheterna.

I samband med utvecklings- och inspirationsdagen den 23/11 lämnas förslaget vidare till Skaraborgs Kommuner. Förhoppningen är att varje kommun ska ta till sig dokumentet som ett policydokument och förankra det i socialnämnden när det gäller arbetet mot våld i nära relationer.

GEMENSAM HANDLINGSPLAN MOT VÅLD I NÄRA RELATIONER – SKARABORGS KOMMUNER

1. MÅL

- De som utsätts för och utövar våld samt barn som kan ha bevittnat våld i nära relationer ska erbjudas skydd, råd och stöd. Barnperspektivet skall särskilt beaktas.
- Socialnämnden ska:
 - tillse att personalen har god kompetens om våld i nära relationer.
 - se till att arbetet mot våld i nära relationer sker i en strukturerad samverkan.
 - tillsätta en samordnare i arbetet mot våld i nära relationer.
 - verka för förebyggande insatser mot våld i nära relationer.
 - uppmärksamma särskilt utsatta grupperns särskilda behov på grund av exempelvis ålder, etnicitet, hedersrelaterat våld och förtryck (HVF), sexuell läggning, funktionsnedsättning eller missbruk och beroende.
 - samordna socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer i samarbete med Utväg.
 - samverka med relevanta organisationer inom den frivilliga sektorn.
- Revidering av handlingsplanen ska ske i enlighet med överenskommelse om Utvägs myndighetssamverkan, nästa tillfälle 2012-12-31.

2. DEFINITION AV VÅLD I NÄRA RELATIONER

Våld i nära relationer är ett allvarligt brott, ett socialt problem, ett folkhälsoproblem, ett jämställdhetsproblem, ett osynlighetsproblem och ett brott mot mänskliga rättigheter. För att bekämpa våldet behövs insatser på olika nivåer och av olika myndigheter och man behöver vända sig till både våldsutsatta, våldsutövare och till de barn som kan ha bevittnat våldet.

Begreppet våld i nära relationer inkluderar olika typer av våld som kan förekomma mellan närstående. I våldsbegreppet inkluderas fysiskt, psykiskt, sexuellt, materiellt, ekonomiskt och latent våld.

Begreppet närstående innebär att det finns en nära och förtroendefull relation mellan personerna. Det kan vara makar, sambor, pojk- och flickvänner, föräldrar, styvföräldrar, syskon, barn, mor- och farföräldrar. Det tydligast synliggjorda brottet när det gäller våld i nära relationer begås av en man mot en kvinna i en parrelation. Vidare skiljer sig våld i nära relationer mot annan våldsbrottslighet då brottet ofta begås i hemmet av en person som den utsatta/e har eller har haft en nära relation till. Våldet upprepas vanligen och tenderar att öka inom relationen.

Denna handlingsplan fokuserar på våld i alla nära relationer. Medvetenheten om att våldet förekommer i alla nära relationer är viktig vid utformning av stödet så att alla drabbade kan få del av stöd när behovet finns.

3. KOMMUNENS ANSVAR OCH AKTUELL LAGSTIFTNING

Kommunens ansvar för våld i nära relationer styrs huvudsakligen av bestämmelserna i socialtjänstlagen. Andra relevanta lagar är kommunallagen, förvaltningslagen, sekretesslagen, brottsbalken (BrB 3-6 Kap) och Lag om besöksförbud (enl prop 210:11/45 förslag om förändring till kontaktförbud). FN:s deklaration för mänskliga rättigheter och FN:s barnkonvention är övergripande riktmärken.

Kommunen är ansvarig för att förutom direkt arbete med målgruppen tillhandahålla uppsökande och förebyggande insatser mot våld i nära relationer. Kommunen är vidare ansvarig för att samverka med andra myndigheter.

5 kap 11 § SoL förtydligar socialtjänstens ansvar för våldsutsatta i nära relationer:

Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden skall särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Socialnämnden skall också särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp (2007:225).

2 kap. 2 § SoL fastställer kommunens yttersta ansvar för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver.

3 kap. 3 § SoL fastställer att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet, att uppgifter skall utföras av personal med lämplig utbildning och erfarenhet och att kvaliteten skall utvecklas och säkras.

5 kap. 1 § SoL beskriver att socialnämnden ska verka för att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden.

3 kap. 1 § SoL beskriver socialtjänstens uppgift att göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen, informera om socialtjänsten i kommunen, svara för omsorg och service, upplysningar, råd och stöd, vård och ekonomisk hjälp samt annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det.

3 kap. 4 § SoL beskriver nämndens uppsökande verksamhet.

4 kap. 1 § SoL hanterar rätten till bistånd.

11 kap. 1 § SoL anger nämndens skyldighet att utan dröjsmål inleda utredning.

Relevanta allmänna råd från socialstyrelsen

2009:22 Socialnämndens arbete med våldsutsatta kvinnor samt barn som bevittnat våld.

2009:23 Ekonomiskt bistånd.(tillägg till 2003:5)

2006:12 Handläggning och dokumentation av ärenden som rör barn och unga.

2006:5 Dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser enligt SoL, LVU, LVM, LSS.

Socialstyrelsen kommer under 2011 publicera en handbok för arbetet mot våld i nära relationer som då blir ett viktigt verktyg.

Nämnden bör vidare i verksamheten beakta både grupper och enskildas behov av stöd och hjälp, inklusive särskilda behov på grund av t ex ålder, etnicitet, hedersrelaterat våld och förtryck (HVF), sexuell läggning, funktionsnedsättning eller missbruk och beroende.

4. UPPSÖKANDE OCH FÖREBYGGANDE ARBETE

Information/utbildning

- Information om kommunens ansvar för arbetet mot våld i nära relationer ska spridas till alla kommunens invånare.
- Socialtjänstens personal ska ha baskunskaper om våld i nära relationer. Detta ska ges gruppvis vid återkommande tillfällen, men det ska också finnas med i introduktionen för nyanställd personal
- Socialnämnden ska kontinuerligt hållas informerad om arbetet mot våld i nära relationer.
- Information ska också ges till externa grupper, t ex politiska grupper, föreningar.
- Det ska finnas broschyrer som beskriver kommunens arbete mot våld i nära relationer inom socialtjänsten. Dessa ska också finnas på kommunens övriga offentliga platser, tex bibliotek, vårdcentral.
- Kommunens hemsida ska ha tydlig information i frågan riktad till enskilda och professionella.
- Utväg Skaraborg har ett särskilt ansvar för att sprida information och för att öka kunskapsnivån i regionen när det gäller arbetet mot våld i nära relationer.

Rutiner

- Socialtjänsten ska ha ett nära samarbete med Utväg som har specialistkunskap i frågor som gäller våld i nära relationer.
- Samordnaren i arbetet mot våld i nära relationer ska ha avsatt tid för sina uppgifter och tillgång till specifik handledning.
- All personal inom socialtjänsten ska ha tillgång till tydliga rutiner angående handläggning, dokumentation och bemötande.
- Socialtjänsten ska ha tydliga rutiner (screening) för att identifiera våldsutsatta samt barn som kan ha bevittnat våld, bland dem som redan är aktuella på annat sätt inom socialtjänsten.
- Socialtjänsten ska ha tydliga rutiner för att uppmärksamma våldsutövande bland de som redan är aktuella på annat sätt inom socialtjänsten.
- Det uppsökande arbetet kan även ske genom samverkan med andra aktörer som kommer i kontakt med våldsutsatta, våldsutövande och barn som kan ha bevittnat våld, t ex Utväg, polisen, hälso- och sjukvården, skolan och frivillig organisationer.

5. HANDLÄGGNING OCH INSATSER

Socialtjänsten måste aktivt ge information och erbjuda stöd till våldsutsatta. När socialtjänsten får vetskap om att det finns barn i en relation där våld förekommer måste barnens specifika behov uppmärksammas. Socialtjänsten bör också erbjuda barnets föräldrar och andra till barnet närstående råd och stöd utifrån barnets behov. Socialtjänsten måste vidare utforma arbetet med de våldsutövande och deras ansvarstagande för sitt våldsbeteende. För socialtjänsten innebär detta att tjänstemän måste ha stor kunskap om företeelser kring våld i nära relationer.

Socialtjänsten ska erbjuda stöd och insatser akut, eller på kort eller lång sikt

Råd och stöd

- råd, stödsamtal och behandlingsinsatser
- vägledning och stöd vid kontakt med andra myndigheter
- underlätta praktiskt och ekonomiskt för målgruppen att kunna ta del av Utvägs, Kvinnohuset Tranans och Kvinnojourernas verksamhet
- förmedling av kontakt med frivilligorganisationer och andra aktörer
- akut boende och stöd att söka och anskaffa ett nytt permanent boende
- råd och stöd i familjerättsliga frågor
- göra en strukturerad risk- och säkerhetsbedömning

Tillfälligt boende

Om en person som är våldsutsatt i en nära relation är i behov av stöd och insatser akut eller på kort eller lång sikt bör socialnämnden erbjuda denne/a lämpligt, tillfälligt boende som är tillräckligt bemannat av kvalificerad personal och som har tillräckliga skyddsanordningar eller annat lämpligt tillfälligt boende, exempelvis, Kvinnohuset Tranans eller Kvinnojourernas boende.

Det boende som erbjuds en våldsutsatt bör även ta emot samt vara lämpligt för medföljande barn oavsett ålder och kön.

Ekonomiskt bistånd

Av socialstyrelsens allmänna råd (SOFS 2009:23, tillägg till 2003:5) om ekonomiskt bistånd framgår det när våld eller andra övergrepp av eller mot närstående särskilt bör beaktas i bedömningen av den enskildes rätt till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Socialnämnden bör ha beredskap för att handlägga ett ärende om ekonomiskt bistånd som är akut och avser en våldsutsatt.

Utväg Skaraborg

Utväg vänder sig såväl till den som är våldsutsatt, barn som kan ha bevittnat våld som till den som är våldsutövande. Utväg erbjuder individuella stöd- och motivationssamtal samt deltagande i gruppverksamhet. Kontakten med Utväg inleds med individuell kontakt med Utvägs samordnare för män, kvinnor eller barn och stödet utformas utifrån individens situation och behov.

Deltagande i gruppverksamhet erbjuds våldsutsatta, våldsutövande, barn, unga vuxna och föräldrar. Verksamheten utgår från av Utväg utformade manualer för respektive gruppverksamhet.

6. SAMVERKAN

En viktig del i arbetet mot våld i nära relationer är samverkan inom och utanför den egna organisationen. Det ska inom socialtjänsten finnas rutiner för samverkan och samarbete i arbetet mot våld i nära relationer samt för samverkan mellan kommuner och samarbete med aktörer inom och utanför kommunen.

Utväg Skaraborg

Sedan 1996 pågår i Västra Götalands Skaraborgsregion en myndighetsövergripande verksamhet i arbetet mot våld i nära relationer, kallad Utväg Skaraborg. Samverkande myndigheter är polisen, åklagarkammaren, kriminalvården, hälso- och sjukvården samt Skaraborgs 15 kommuner genom socialtjänsten. Utväg samarbetar med Kvinnohuset Tranan, Kvinno- och brottsofferjourer samt med Rädda Barnen. Den bärande tanken bakom verksamheten är att våld i nära relationer är ett komplext fenomen som kräver en helhetssatsning från samhällets institutioner samt att varje myndighets/organisations handlande underlättas och får tyngd genom att de utgör länkar i en helhet.

Utväg administrerar ett kontaktpersonsnätverk med representanter för de samverkande myndigheterna. Kontaktpersonerna fungerar som en länk mellan Utväg och den egna organisationen.

Utväg har i sin specialistfunktion en konsultativ uppgift i förhållande till kommunerna.

Intern samverkan

Inom socialtjänsten ska det finnas en intern samverkansgrupp med en ansvarig samordnare för våld i nära relationer, vilken har till uppgift att:

- Samordna insatserna för de våldsutsatta, de våldsutövande och för barn som kan ha bevittnat våld.
- Arbeta med metodutveckling inom ramen för Utvägs myndighetssamverkan.
- Upprätta rutiner för hur arbetet ska bedrivas.

Det ska vara klart och tydligt vem/vilka inom socialtjänsten som är ansvarig för frågan och vad som innefattas i detta arbete.

Samordnaren ska ingå i Utvägs kontaktpersonsnätverk.

Extern samverkan

Samsyn och samverkan är väsentligt för att våldsutsatta, våldsutövande och barn skall få det stöd som de behöver och har rätt till.

Det ska finnas en extern samverkansgrupp bestående av rättsväsende/polis, hälso- och sjukvård, skola och ev. övriga organisationer. Det ska finnas skriftliga rutiner för hur detta arbete ska bedrivas och vad respektive samverkanspart har för ansvar. Samverkan sker på individnivå och strukturell nivå. Socialtjänsten har det samordnande ansvaret för den externa samverkan.

7. SÄKERHET

Hot och riskbedömning

Socialtjänsten ska genomföra strukturerade hot och riskbedömningar.

Socialtjänsten ska tillgodose de våldsutsatta och barn som kan ha bevittnat våld behov tillfälligt boende.

Socialtjänsten ska erbjuda de våldsutsatta hjälp till kontakt med polisen, för anmälan och ansökan om besöksförbud (i framtiden ev kontaktförbud).

Socialtjänsten ska efter menbedömning polisanmäla våld mot barn.

Sekretesskydd

Socialtjänsten ska informera och vara behjälplig om de våldsutsatta vill ansöka om sekretessmarkering/kvarskrivning.

Socialtjänsten ska ha tydliga, skriftliga rutiner för hur skyddade personuppgifter ska hanteras.

8. KVALITETSSÄKRING

Uppföljning

Socialtjänsten ska ha en uppföljningsmodell för att säkerställa att arbetet mot våld i nära relationer är av god kvalitet. Modellen syftar till att följa det egna arbetet med våldsutsatta, barn som kan ha bevittnat våld samt våldsutövande. Uppföljningsmodellen ska redogöra för hur socialtjänsten fullgör sitt ansvar för kontroll och uppföljning av insatser som nämnden lämnat över genomförandet av till extern verksamhet.

Frågorna i modellen ska täcka socialtjänstens ansvar för upptäckt av våld, behov av stöd och hjälp, inklusive särskilda behov på grund av t ex. ålder, etnicitet, hedersrelaterat våld och förtryck (HVF), sexuell läggning, funktionsnedsättning eller missbruk och beroende.

Kartläggning

Socialtjänsten ska ha ett system för att ta fram statistik på förekomst av våld mot närstående i kommunen. Systemet ska täcka hur många som har varit våldsutsatta, hur många barn som kan ha bevittnat våld samt hur många som har utövat våld. Kartläggningen ska avse samtliga ärenden som kommer till socialnämndens kännedom. Kartläggningen ska göras årligen och kopplas till de insatser socialtjänsten erbjuder samt utreda om de svarar mot enskilda och grupperns olika behov.

Resultatet av kartläggningen bör komma socialnämnden till del.

Metodutveckling

Socialtjänsten ska verka för att i samarbete med Utväg utveckla och utforma metoder för att kunna ge målgruppen stöd och hjälp utifrån den bästa tillgängliga kunskapen om målgruppens behov och vad som ger bäst resultat. Utvecklingen avser även synliggörande av våldet och ett uppsökande arbete. Socialtjänstens insatser ska vara av god kvalité.

Utväg ska verka för regional utveckling och nationell forskning.

